

Møteinnkalling

Utvalg: Utvalg for miljø, plan og ressurs
Møtested: Kommunestyresalen, Rådhuset
Dato: 12.11.2020
Tidspunkt: 10:00

Eventuelt forfall meldes til tlf. 75 14 50 00 eller pr. e-post: postmottak@rana.kommune.no.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Orientering: Bydrift v/Hanne Alvsing - kun dersom fysisk møte

Det er pr. nå ikke avklart om det blir fysisk møte eller møte via Teams

Hans Eivind Myrnes
leder

Sonja Skogvoll
sekretær

Saksliste

- Pkt. 1 Godkjenning av innkalling og saksliste
- Pkt. 2 Habilitet/Permisjon
- Pkt. 3 Valg av protokollgodkjennerne
- Pkt. 4 Spørsmål
- Pkt. 5 Orienteringer

**Utvalgs-
saksnr**

Innhold

Lukket

**Arkiv-
saksnr**

PS 80/20	REFERATSAKER	
RS 16/20	Motorferdsel i utmark	2015/4154
RS 17/20	Pålegg om stenging av deponi - Røssvoll - HAF IKS	2019/1544
PS 81/20	DELEGERTE SAKER	
	Tillatelse - Ny enebolig over 3 plan og garasje - Langbergan 48	2020/5944
	Tillatelse - garasje - Vatnaveien 24	2020/7198
	Rammetillatelse - Carporter for tjenestebiler - Mellomvika 5	2020/7276
	Dispensasjon innvilges - Uthus og terrasse med takoverbygg - Sankthansveien 8	2020/6588
	Tillatelse til innløsning av festetomt 17/1/322 - Kvernkroken 33	2020/1191
	2020/6211: Melding om vedtak. Plan 2078: Mellomvika, mindre reguleringsendring	2020/6211
	Plan 1004: Endring av utnyttelsesgrad, garasje-/uthusstørrelse, planavgrensning og endring av bestemmelser om takutforming, husfarge, gjerders utforming mm. - mindre reguleringsendring	2020/9066
	Tillatelse - Forstøtningsmur og terrenginngrep - Olderveien 28	2020/6013
	Dispensasjon innvilges - Boder - Langbergan 66	2020/6208
	Tillatelse - vedlikehold/restaurering - Bolna stasjon/Saltfjellveien 1739	2020/7048
	Ferdigattest - Hytte/fritidsbolig - Umbukta hyttefelt, tomt nr. 2 - gbfnr. 147/2/192	2020/210

	Dispensasjonen innvilges - kommuneplanens arealformål til garasje og takoverbygg - Svenskveien 476	2020/6747
	Tillatelse - Arealoverføring fra eiendom 151/3 til 149/4	2020/1806
	Søknad om bruksendring - Gaukveien 23	2020/890
	Rammetillatelse - tiltak for å forhindre utvasking av deponerte masser - Deponi 13 - Tungtransportveien	2020/5930
	Vi gir midlertidig fritak fra renovasjon for Saltfjellveien 60 (gnr.99 bnr.74)	2020/5785
	Vi gir midlertidig fritak fra husholdningsrenovasjon for Selforsveien 41 og Løkka 15	2020/6172
	Godkjenning av plan for nydyrking på gnr. 66, bnr. 3	2019/3308
	Tillatelse til innløsning av festetomt 17/1/322 - Kvernkroken 33	2020/1191
	Avslag på søknad om mindre endring av reguleringsplan 8001	2020/6094
	POLITISKE SAKER	
PS 82/20	Tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket - 2020	2019/2917
PS 83/20	Panteordning for piggdekk – utredning av prøveprosjekt	2014/289
PS 84/20	Politisk bestilling av tiltaksplan for Ranfjorden	2020/11832

PS 80/20 Referatsaker

Rana kommune

30.10.2020

MOTORFERDSEL I UTMARK

Rana kommune behandler søknader i henhold til endringer i forskrift av 15 mai 1988 nr 356 for bruk av motorkjøretøy i utmark og på islagte vassdrag.

Forskriftendringen skal føre til forenklinger i regelverket slik at det fører til økt kommunalt selvstyre.

Søker pålegges å merke omsøkt trasé på kart. Kommunen kan kanalisere trafikken til hytter der det ligger til rette for det.

Rana kommune mener at en gjennom vedtaket til praktisering ivaretar det som stortinget har vedtatt satt i forskrift av 01.10.2020

Rana kommune mener at Statskog anførsler til saken er ivaretatt slik motorferdsel i utmark praktiseres i kommunen. Viser ellers til Statskog policy på området klargjort i brev til KLMD 06.11.2014 under pkt 7

Motorferdselsnemda i Rana kommune

v/leder Jan Erik Arnøy

HELGELAND AVFALLSFOREDLING IKS
Postboks 1295 Sentrum
8602 MO I RANA

Saksbehandler, innvalgstelefon
Torunn Slettebakk Hovden, 75531549

Pålegg om stenging av deponi - Helgeland avfallsforedling IKS

Vi viser til tilsynet på deres deponi på Røssvoll gjennomført 12. og 13. oktober 2020, med avslutningsmøte på Teams den 16.10.2020. Vi viser også til muntlig varsel om pålegg om stenging av deponiet gitt på avslutningsmøtet den 16.10.2020, samt i tilsynsrapporten som ble sendt til gjennomsyn hos daglig leder i Helgeland Avfallsforedling IKS den 27.10.2020.

Vedtak

Fylkesmannen i Nordland pålegger i henhold til forurensningsloven § 7 fjerde ledd Helgeland Avfallsforedling IKS å stenge mottak av avfall til deponiet på Røssvollhei. Mottak av avfall til deponiet kan ikke åpnes igjen før dere har fått tilbakemelding fra Fylkesmannen om at avvikene som ble avdekket under tilsynet er lukket.

Bakgrunn

Fylkesmannen i Nordland gjennomførte tilsyn av deponidrifta hos Helgeland Avfallsforedling IKS 12.-13. oktober 2020. Vi registrerte 5 avvik og ga 1 anmerkning. De fem avvikene gjaldt ulovlig deponert avfall, mangelfull mottakskontroll, tilgang for transportører til deponiet utenom åpningstidene, mangelfull registrering av deponert avfall og manglende kunnskap om avfallsforskriftens kapittel 9 vedlegg II i bedriften.

Kravene til mottakskontroll og basiskarakterisering av avfall som skal til deponi finnes i kapittel 9 i avfallsforskriften og i vilkårssett nr. 3 i tillatelse til mottak sortering og behandling av avfall gitt til HAF IKS 26.6.2009. Den manglende kontrollen på avfallet som deponeres gir fare for at avfall som er forbudt å deponere kan havne på deponiet allikevel. Et konkret eksempel er det avfallet som i 2019 er blitt tømt under varenavnet «Fett fra slamutskiller». Under tilsynet kunne ingen av de ansvarlige gjøre rede for om det faktisk var fett som er lagt på deponi, blant annet fordi avfallet ikke var tilstrekkelig basiskarakterisert. Det var derimot enighet, blant de som kjente til det aktuelle avfallet ved bedriften, om at det var vandig. Både rennende avfall og organisk avfall (over 10 % totalt organisk innhold) er forbudt å deponere (jf. avfallsforskriften kapittel 9, § 9-4).

Ved revisjonen ved HAF i 2018, ble det også avdekket alvorlige avvik ved deponidrifta. Dette gjaldt blant annet manglende mottakskontroll. Også da varsla vi pålegg om stenging av deponiet, noe dere valgte å gjøre selv før pålegget kom. I etterkant utarbeida dere skriftlige rutiner for drift av deponiet, men det viser seg nå at disse rutinene ikke blir fulgt i praksis.

Fylkesmannens vurdering

Vi ser alvorlig på avvikene som ble avdekket under tilsynet, både fordi mangelfull mottakskontroll er gjentakende avvik fra revisjonen i 2018, og fordi den mangelfulle mottakskontrollen øker risikoen for at det kan havne ulovlig avfall på deponiet. Tilsynet avdekket dessuten at ulovlig deponering har funnet sted i praksis. På bakgrunn av dette pålegger vi dere å stenge mottak av avfall til deponiet inntil dere har fått tilbakemelding fra Fylkesmannen om at avvikene er lukket.

Pålegget om stenging av deponiet ble varslet muntlig under sluttmøtet for tilsynet den 16.10.2020. Pålegget ble også varslet under «Andre forhold» i utkastet til tilsynsrapport som ble sendt til daglig leder i HAF den 27.10.2020. Fylkesmannen kan gi pålegg direkte i medhold av forurensningsloven § 7, 4. ledd, i tilfeller der dette er nødvendig for å motvirke forurensning eller ved ulovlig drift av virksomhet.

Forventet gjennomførte tiltak

Vi forventer at avvikene som ble funnet under deponitilsynet rettes opp snarest. Dere må dokumentere at avvikene er lukket overfor Fylkesmannen. Avvikene som skal lukkes, er:

1. HAF IKS har deponert avfall som ikke er tillatt å deponere i henhold til avfallsforskriften
2. Mottakskontrollen ved deponiet er mangelfull
3. Deponiet er ikke utilgjengelig utenom deponiets åpningstider
4. Registrering av deponert avfall er mangelfull
5. Avfallsforskriftens kap. 9 vedlegg II var ikke gjort kjent/implementert i bedriften

For å lukke avvik 1, må dere dokumentere at alt avfallet dere tar imot på deponiet er lovlig å deponere i henhold til tillatelsen og avfallsforskrifta kapittel 9.

For å lukke avvik 2, må dere dokumentere at alle ansvarlige og relevante operatører på anlegget kan utføre forsvarlig mottakskontroll, herunder

- Kontrollere om utfylte basiskarakteriseringskjema er korrekt utfylt og i samsvar med avfallet de gjelder
- Gjennomføre visuell kontroll av mottatt avfall
- Vite hvilke krav som gjelder for stikkprøvekontroll og hvordan slike kontroller skal gjennomføres
- Vite hva slags avfall som er tillatt deponert og hva som skal vekke mistanke om at avfall kan være ulovlig å deponere

For å lukke avvik 3, må dere dokumentere at deponiet holdes helt stengt – også for transportører – utenom deponiets åpningstider.

For å lukke avvik 4, må dere dokumentere at dere har tilstrekkelige rutiner for å registrere alt avfall som blir deponert.

For å lukke avvik 5, må dere dokumentere at alle ansvarlige og operatører ved deponiet har fått nødvendig opplæring i og kunnskap om regelverket som regulerer drifta av deponiet, herunder

hvilke krav som gjelder deponidrifta. Dette inkluderer både HAF sin tillatelse og avfallsforskrifta kapittel 9 med vedlegg.

Se for øvrig tilsynsrapporten datert 29.10.2020.

Saksopplysninger og klageadgang

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet **innen 3 uker** fra det tidspunkt dette brevet er mottatt. En eventuell klage skal angi det vedtak som det klages over, og den eller de endringer som ønskes. Klagen må begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. En eventuell klage sendes til Fylkesmannen i Nordland.

En eventuell klage fører ikke til at iverksettelsen av vedtaket utsettes. Fylkesmannen eller Miljødirektoratet kan etter anmodning, eller på eget initiativ, beslutte at vedtaket ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort, jf forvaltningslovens § 42. Avgjørelsen av spørsmålet om iverksettelse kan ikke påklages.

Partene har rett til å se sakens dokumenter, jf forvaltningslovens §§ 18 og 19. Fylkesmannen vil på forespørsel kunne gi nærmere opplysninger om behandlingen av saken.

Med hilsen

Oddlaug Ellen Knutsen (e.f.)
seksjonsleder

Torunn Slettemark Hovden
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Rana kommune Postboks 173 8601 MO i RANA

PS 81/20 Delegerte saker

Tillatelse - Ny enebolig over 3 plan og garasje - Langbergan 48

Tillatelse - garasje - Vatnaveien 24

Rammetillatelse - Carporter for tjenestebiler - Mellomvika 5

Dispensasjon innvilges - Uthus og terrasse med takoverbygg - Sankthansveien 8

Tillatelse til innløsning av festetomt 17/1/322 - Kvernkroken 33

2020/6211: Melding om vedtak. Plan 2078: Mellomvika, mindre reguleringsendring

Plan 1004: Endring av utnyttelsesgrad, garasje-/uthusstørrelse, planavgrensning og endring av bestemmelser om takutforming, husfarge, gjerders utforming mm. - mindre reguleringsendring

Tillatelse - Forstøtningsmur og terrenginngrep - Olderveien 28

Dispensasjon innvilges - Boder - Langbergan 66

Tillatelse - vedlikehold/restaurering - Bolna stasjon/Saltfjellveien 1739

Ferdigattest - Hytte/fritidsbolig - Umbukta hyttefelt, tomt nr. 2 - gbfnr. 147/2/192

Dispensasjonen innvilges - kommuneplanens arealformål til garasje og takoverbygg - Svenskveien 476

Tillatelse - Arealoverføring fra eiendom 151/3 til 149/4

Søknad om bruksendring - Gaukveien 23

Rammetillatelse - tiltak for å forhindre utvasking av deponerte masser - Deponi 13 - Tungtransporveien

Vi gir midlertidig fritak fra renovasjon for Saltfjellveien 60 (gnr.99 bnr.74)

Vi gir midlertidig fritak fra husholdningsrenovasjon for Selforsveien 41 og Løkka 15

Godkjenning av plan for nydyrking på gnr. 66, bnr. 3

Tillatelse til innløsning av festetomt 17/1/322 - Kvernkroken 33

Avslag på søknad om mindre endring av reguleringsplan 8001

Tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket - 2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Utvalg for miljø, plan og ressurs	82/20	12.11.2020

Rådmannens innstilling

Rana kommune har kr 200.000,- i tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket, til fordeling i 2020. Årets tilskudd fordeles på tre søkere:

Søker	Tiltak	Kostnad	Søker om	Tilskudd
Håjen gård	Restaurere gammelt, laftet utedo	kr 85.000,-	kr 59.500,-	Kr 59.500,-
Tørrbekkli	Restaurere gammelt kvernhus	Kr 28.000,-	Kr 20.000,-	Kr 20.000,-
Sletten gård	Gjenåpne gammelt kulturbeite	Kr 211.000,-	Kr 150.000,-	Kr 120.500,-

Saksopplysninger

Rana kommune mottok to søknader om tilskudd til spesielle tiltak i landbruket, forkortet SMIL, innen fristen 31. mars. Søknadene ble avslått i mpr-møtet i juni. Ny søknadsfrist ble satt til 15. september. Innen fristen kom det inn tre søknader.

Fylkesmannen fordeler midlene som reguleres av SMIL-forskriften til kommunene. Rana kommune ble tildelt kr 200000,- for 2020. Søknadene er behandlet etter forskrift om tilskudd til spesielle tiltak i jordbruket, rundskriv fra landbruksdirektoratet 2020-21 og lokale tiltaksstrategier om miljø- og næringstiltak i landbruket i Rana kommune 2020-2021.

Håjen gård, Gnr.89 Bnr.9, Maja Lovise Sætermo – Gammelt utedo

Søker om tilskudd til å restaurere gårdens gamle utedo. Utedoen er av den store typen med to hull. Den er laftet av sideskjært grantømmer. Antatt alder på utedoen er begynnelsen av 1900. Bygget har så store skader at man må skifte ut noe av tømmeret, spesielt bak og ved døren. Utedoen er et historiefortellende element på tunet og i dag er det en sjeldenhet som besøkende setter stor pris på. Restaureringen skal gjøres av Snekker Sverre som har lang erfaring med tradisjonsrestaurering.

Kostnadsoverslaget er kr 85000,- og det søkes om tilskudd på kr 59500,-.

Tørrbekkli, Gnr.73 Bnr.5, Nils-Henrik Lande Thomassen – Kvernhus

Søker på vegne av eieren og faren Finn Arne Thomassen, om tilskudd til å restaurere et gammelt kvernhus på Nabben. Kverna er kun 2X2 meter og ifølge SEFRAK-registrering, bygd ca. slutten av 1800- tallet. Alt utstyret inne i kverna er intakt. Den er oppført av laftet gran.

Trestabbene som kverna står på er råttan og må skiftes ut. Taktro, never, torvhall og torv må også skiftes. Naboeiendommen på Nabben (Stenhaug) har også et kvernhaus som er tatt vare på. Det ble malt bygg på denne kverna for noen få år siden. Kostnadsoverslaget er kr 48000,- og det søkes tilskudd på kr 20000.-.

Sletten gård, Gnr.176 Bnr.3, Solveig Rønning – Gjenåpning av gammel kulturmark

Søker om tilskudd til gjenåpning av gammel kulturmark ved hjelp av bevaringsverdig norsk melkerase (nordlandsfe). Søkeren ønsker å rydde skog og bruke beitedyr til å gi nytt liv til et gammelt kulturlandskap. Området ligger ved gården Grøven i Utskarpen. Denne gården driver matdestinasjonen og hotellet «Til Elise-fra Marius». Beiteområdet som ønskes ryddet ligger i gangavstand fra hotellet og ifølge søkeren: *Synet av beitende dyr i gammelt kulturlandskap vil gi substans og autensitet til deres konsept «Beite til Bord»* Søkeren vil bruke arealet til beiting i årene som kommer, men understreker at dette tiltaket er rettet mot å ta vare på kulturlandskapet.

Kostnadsoverslaget er kr 211000,- og det søkes om kr 150000,-.

Vurdering

I regionalt miljøprogram for jordbruket i Nordland 2019-2022, nevnes flere satsingsområder. Det første av disse er: Landskapet og kulturminnene (hindre gjengroing av prioriterte kulturlandskap, og ivareta viktige kulturminner).

De tre søknadene er innenfor dette satsningsområdet.

I lokale tiltaksstrategier, miljø og næringstiltak i landbruket, Rana kommune 2020-2021, er følgende prioritering ved behandling av SMIL-midler listet opp:

- Tiltak som bidrar til å redusere forurensning av Daloselva.
- Tiltak som bidrar til å redusere forurensning av andre vassdrag.

Kulturlandskapstiltak som har lik prioritering.

- Tiltak som bidrar til beitebruk nær innmark.
- Tiltak som ivaretar kulturminner (skjøtsel, synliggjøring)
- Tiltak som ivaretar biologisk mangfold
- Tiltak som ivaretar verneverdige bygninger
- Tilrettelegging for ferdsel

De tre søknadene kommer inn under prioritering av kulturlandskapstiltak, kulepunkt en og to. Rana kommune ble tildelt kr 200.000,- for 2020 og fordeler midlene til de tre søkerne på følgende måte. Det kan gis tilskudd på inntil 70% av kostnadsoverslaget.

Søker	Tiltak	Kostnad	Søker om	Tilskudd
Håjen gård	Restaurere gammelt, laftet utedo	kr 85.000,-	kr 59.500,-	Kr 59.500,-
Tørrbekkli	Restaurere gammelt kvernhaus	Kr 28.000,-	Kr 20.000,-	Kr 20.000,-
Sletten gård	Gjenåpne gammelt kulturbeite	Kr 211.000,-	Kr 150.000,-	Kr 120.500,-

Trude Fridtjofsen
avdelingsleder
areal og miljø

Hilde Sofie Hansen
seksjonsleder
miljø, landbruk og eiendom

Panteordning for piggdekk – utredning av prøveprosjekt

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Utvalg for miljø, plan og ressurs	83/20	12.11.2020
Formannskapet		26.11.2020
Kommunestyret		14.12.2020

Rådmannens innstilling

På grunn av manglende finansiering gjennom piggdekkavgift innføres ikke panteordning for piggdekk som prøveprosjekt.

Direkte utgifter og administrativ ressursbruk anses som uforholdsmessig stor sett opp mot effekten av tiltaket.

Saksopplysninger

Under behandling av K-sak 61/20 Innføring av piggdekkgebyr og panteordning på piggdekk den 09.06.2020 ble følgende vedtak gjort:

For å bidra til stabilisering av lave utslippsnivåer i årene fremover og å redusere asfaltslitasje, ber vi om at det lages en utredning for et prøveprosjekt med panteordning for piggdekk. Dette skal gjelde over en treårsperiode, med virkning fra sesongen 2021/2022.

En panteordning på piggdekk innebærer at bileiere kan få utbetalt et beløp ved skifte fra piggdekk til piggfrie vinterdekk, etter gitte vilkår. For å få utbetalt et slikt beløp må bileier ha dokumentasjon fra registrert dekkforhandler at piggdekk er levert inn og at det er kjøpt tilsvarende antall nye piggfrie dekk. Det vil være vanskelig å gi et sikkert estimat på kostnadene ved å innføre panteordning, men en kan se på erfaringer fra andre kommuner som praktiserer eller har praktisert panteordning.

Vurdering

Trondheim

Trondheim kommune har hatt panteordning for piggdekk siden 2001. Refusjonsbeløpet i kommunen er nå 1 200 kroner for innlevering av fire piggdekk, hvor bileier kan sende inn søknadsskjema i perioden 1. september til 31. desember. Antallet bileiere som har benyttet seg av ordningen har variert i klar sammenheng med piggdekkavgift. Trondheim har hatt

piggdekkavgift i periodene 2001-2009 og 2016 til dags dato. I 2001 skal 13 500 bileiere ha fått refusjon for innleverte piggdekk. Etter at piggdekkavgiften forsvant i 2010 ble det rundt 300 – 500 bileiere som benyttet seg av panteordningen per år. I årene uten piggdekkavgift falt samtidig piggfriandelen i Trondheim fra 80 til 64 prosent. Når Trondheim gjeninnførte piggdekkavgiften i 2016 steg antallet bileiere som fikk refusjon til 2 500 – 2 600. I Trondheim viser erfaringen at direkte utgifter til pant var ca. 3 millioner kroner i 2016 når piggdekkavgiften ble gjeninnført, mens den var redusert til ca. 1,7 millioner kroner i de to påfølgende sesongene. Dette tilsvarer at omtrent 7 prosent av bileierne med piggdekk benyttet seg av panteordningen det første året piggdekkavgiften ble gjeninnført, mens dette var redusert til 5 prosent sesongen etter. I perioden uten piggdekkavgift utgjorde antallet 1 til 2 prosent. Kostnadene knyttet til panteordningen dekkes av inntekt fra piggdekkavgiften. I perioden 2016 – 2020 har piggfriandelen i Trondheim igjen økt, fra 64 til 79 prosent.

Bergen

Bergen kommune innførte panteordning for piggdekk i 2006. Beløpet for refusjon av piggdekk er satt til 800 kroner for fire dekk. Ordningen gjelder ved kjøp og innlevering av dekk i perioden mellom 1. oktober til og med 31. desember. Det første året med piggdekkpant var det hele 30 000 bileiere som benyttet seg av ordningen. Dette var det samme året som Bergen vedtok innføring av piggdekkavgift. I 2016 var det rundt 1 400 bileiere som fikk refusjon for piggdekk, noe som tilsvarer vel 1,1 millioner kroner i direkte utgifter til pant. Også i Bergen dekkes kostnadene til piggdekkpanten gjennom inntekt fra piggdekkavgiften. I perioden mellom 2006 og 2019 har piggfriandelen i Bergen økt fra 72 til 88 prosent.

Tromsø

Tromsø kommune hadde panteordning for piggdekk i 2018 og 2019. Beløpet for refusjon av piggdekk var i 2018 satt til 1 000 kroner, med «førstemann til mølla»-prinsipp der kun de 1 000 første bilene skulle få refusjon. I 2019 ble beløpet økt til 1 400 kroner, der de 700 første bilene skulle få refusjon. Ordningen gjaldt ved kjøp og innlevering av dekk i perioden mellom 10. september til og med 1. november. Erfaringen til Tromsø er at det var få bileiere som benyttet seg av ordningen, med 131 stk. i 2018 og 170 stk. i 2019. Dette tilsvarer at det var mellom 0,4 og 0,6 prosent av bilene med piggdekk i Tromsø som benyttet seg av ordningen og skiftet til piggfritt. Både i 2018 og 2019 var det avsatt 1 millioner kroner i budsjettet til panteordningen for piggdekk. I perioden 2018 til 2020 har piggfriandelen i Tromsø økt fra 15 til 17 prosent, men kommunen har ikke registrert noen merkbar effekt på luftkvaliteten som følge av panteordningen. Sommeren 2020 vedtok Tromsø kommune innføring av piggdekkavgift og at panteordningen for piggdekk skal videreføres.

Rana

Av de tre kommunene over er det nok erfaringstall fra Tromsø som best kan overføres til Rana. Tromsø hadde, som Rana, ikke innført piggdekkavgift da de hadde panteordning, i tillegg til at Tromsø må antas å ha en ganske lik piggdekkandel som Rana. Bergen og Trondheim har derimot både panteordning og piggdekkavgift, og har en mye lavere andel personbiler med piggdekk enn Rana. At piggfriandelen i Rana er lav betyr imidlertid at det er en stor andel bileiere som potensielt kan skifte fra pigg til piggfritt. Samtidig viser erfaringer at en panteordning for piggdekk er relativt lite brukt av bileiere dersom det ikke samtidig er innført piggdekkavgift.

I Rana kommune var det i 2019 registrert 14 546 personbiler ifølge SSB. Kommunen har ikke tall på andelen piggdekk, men undersøkelser som Statens vegvesen har gjort, viser at 81 prosent bruker piggdekk i Nord-Norge. Dette tilsvarer rundt 12 800 personbiler med piggdekk i Rana. I Tromsø var det mellom 0,4 og 0,6 prosent av bilene med piggdekk som fikk piggdekkrefusjon. Dersom tilsvarende andel benytter seg av panteordningen i Rana vil dette utgjøre ca. 50 – 70 bileiere per år. Den perioden Trondheim ikke hadde piggdekkavgift var det 1 til 2 prosent av bileiere med piggdekk som fikk piggdekkrefusjon, noe som vil tilsvare ca. 150 – 300 bileiere i Rana per år.

Vilkår

Kommunene med panteordning for piggdekk har følgende vilkår for ordningen: Ordningen gjelder for kjøp av inntil fire nye piggfrie vinterdekk og samtidig innlevering av tilsvarende antall piggdekk. Dekkene må være kjøpt hos registrert dekkforhandler i Norge, og antall kjøpte piggfrie vinterdekk, salgsdato og pris må dokumenteres. Kjøp og innlevering må gjøres i en bestemt periode, mellom september/oktober og november/desember. Ordningen gjelder bare én gang per bil. Misbruk, eller forsøk på misbruk av ordningen, fører til at bileieren mister retten til å delta i refusjonsordningen. For å ha rett til refusjon må man enten være

- bileier som har registrert bosted i kommunen, firmabiler med registrert firmaadresse i kommunen;
- bileier som er registrert heltidsstudent i kommunen og har midlertidig bosted i kommunen, eller;
- bileier med bosted i annen kommune som har registrert fast arbeidsgiver og arbeidssted i kommunen med panteordning.

Det vil være fornuftig å ha tilsvarende vilkår for piggdekkpant i Rana kommune. Det foreslås at ordningen gjelder for kjøp og innlevering av dekk før piggdekkssesongen starter og ut året, f.eks 1. september til 31. desember. Piggdekkssesongen starter 16. oktober, men å starte kampanjen i god tid før dekkskifte kan bidra til at flere benytter seg av panteordningen. Det er ønskelig at flest mulig skifter fra piggdekk til piggfrie dekk allerede tidlig i sesongen med tanke på luftkvaliteten.

Økonomi

Direkte utgifter

Direkte utgifter til pant vil avhenge av pantens størrelse og hvor mange bileiere som får refusjon for piggdekk. Det er kommunene selv som bestemmer hvor mye panten skal være. For å få flest mulig til å skifte fra piggdekk til piggfrie dekk bør refusjonsbeløpet for innlevering av fire piggdekk i Rana være minimum 1 200 kroner. Ved 1 200 kroner vil 50 – 70 biler medføre en direkte kostnad til pant på 60 000 – 84 000 kroner og for 150-300 biler en kostnad på 180 000 – 360 000 kroner. Ved 1 400 kroner vil de samme kostnadene være henholdsvis 70 000 – 98 000 kroner og 210 000 – 420 000 kroner.

Administrative kostnader

De administrative kostnadene er knyttet til etablering av ordningen og søknadsbehandling. Erfaringer fra Tromsø viser at det tar i gjennomsnitt 1 – 2 timer å behandle én søknad inkludert utbetaling. Antallet refusjonssøknader som vil komme inn i løpet av et år er vanskelig å forutsi,

men 50 – 300 søknader vil kunne medføre en tidsbruk på 75 – 450 timer for søknadsbehandling.

Konklusjon

Erfaringer viser at panteordning for piggdekk har liten effekt på piggfriandel når kommunen ikke samtidig har innført piggdekkavgift, men den fungerer likevel som et virkemiddel for å få flere til å kjøre piggfritt. Med en prøveperiode på tre år vil man få mulighet til å vurdere om en panteordning for piggdekk gjør at mange velger å skifte til piggfrie vinterdekk i Rana kommune.

Luftkvaliteten i Rana har bedret seg betraktelig siden tidlig 2000-tallet, og målingene de siste årene har vært blant de beste med tanke på årsmiddel og antall døgnoverskridelser. Det er fortsatt perioder med dårlig luftkvalitet og kommunens mål om 7 døgnoverskridelser per år er ikke oppnådd. I fjor var det 11 døgnoverskridelser. Fram til midten av oktober i år har det vært 6 døgnoverskridelser, og det gjenstår fortsatt noen måneder av året.

Piggdekk sliter asfalten rundt 20 ganger mer enn hva piggfrie dekk gjør og bidrar til produksjon av svevestøv. Ifølge Statens vegvesen sliter en personbil med nye piggdekk typisk løs mellom 40 og 50 kilo asfalt i løpet av en vinter. Dersom 50 – 70 bileiere skifter til piggfrie vinterdekk årlig vil asfaltslitasjen reduseres, men bidraget antas ikke å gi utslag på luftkvalitetsmålingene.

Rana har god erfaring med flere tiltak for bedre luftkvalitet som alene ikke utgjør så mye, men som i sum gir effekt. Panteordningen for piggdekk må kunne vurderes som et slikt tiltak.

Direkte utgifter til pant avhenger av pantens størrelse og hvor mange bileiere som får refusjon for piggdekk. Det er nok erfaringstall fra Tromsø som best kan overføres til Rana. Ved å anta at en tilsvarende andel av bileiere med piggdekk i Rana, som i Tromsø, benytter seg av ordningen vil dette utgjøre ca. 50 – 70 bileiere per år. Med en pant på 1400 kroner, vil den direkte kostnaden være 70 000 – 98 000 kroner. De administrative kostnadene er knyttet til etablering av ordningen og søknadsbehandling. Behandling av 50 – 70 søknader vil erfaringsmessig kunne medføre en tidsbruk på 75-105 timer.

Det er i dag ikke finansiering til en panteordning for piggdekk. En slik panteordning burde ha vært koblet opp mot piggdekkavgift som i Trondheim og Bergen, og nå også Tromsø, både med tanke på finansiering og for en bedre luftkvalitet.

Jan Erik Furunes
kommunaldirektør
tekniske tjenester

Hilde Sofie Hansen
seksjonsleder
miljø, landbruk og eiendom

Politisk bestilling av tiltaksplan for Ranfjorden

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Utvalg for miljø, plan og ressurs	84/20	12.11.2020
Kommunestyret		14.12.2020

Rådmannens innstilling

Rådmannen anser at arbeidet med tiltak i Ranfjorden er ivaretatt og at det ikke er behov for en tiltaksplan for Ranfjorden i regi av kommunen.

Dette på bakgrunn av:

- Det eksisterer en tiltaksplan for indre Ranfjorden og Mobekken
- Forvaltningsplan og tiltaksprogram for vannregion Nordland er under revidering.
- Det pågår en overvåking for å avklare kilder til forurensning og miljømyndigheter følger dette opp.
- Kommunen har ikke myndighet til å pålegge tiltak på de store bedriftene med utslipp til fjorden.

Saksopplysninger

Sammendrag

Miljødirektoratet vedtok i 2016 et overvåkingsprogram som er pålagt bedriftene og utarbeidet på bakgrunn av hvilke stoffer som bedriftene slipper ut til Ranfjorden. Hensikten med overvåkingen er å identifisere hvorvidt bedriftenes utslipp påvirker vannforekomstens kjemiske og økologiske tilstand.

Overvåkingen viser at sjøbunnen er særlig forurenset med tungmetaller og PAH. Men tidstrendanalyser for konsentrasjoner i blåskjell viser at det er signifikant nedadgående trender for flere PAH-forbindelser og metaller i blåskjell og sedimenter. Dette tyder på at det er en god utvikling av forurensningssituasjonen i Ranfjorden. Mange miljøgifter er likevel fortsatt over grenseverdien og undersøkelser viser at bunnfaunaen generelt er artsfattig. Man er dermed ikke i mål med å få en god miljøtilstand i Ranfjorden.

I følge Miljødirektoratet må industriutslippene og forurensningen reduseres før det blir aktuelt å rydde opp i forurensete sedimenter i sjøbunnen. De viktigste tiltakene er dermed å overvåke

for å få god kunnskap om kildene og stoppe eller redusere disse. Med dette kan man på sikt starte en prosess med å få ryddet opp i de forurensete sedimentene.

Fordelingen i hvem som har ansvar eller myndighet for disse tiltakene er komplekst. Det er Miljødirektoratet som har myndighet til å pålegge de store bedriftene som har utslipp til Ranfjorden utslippsreducerende tiltak. Kommunen kan dermed ikke pålegge disse bedriftene utslippsreducerende tiltak. Men det er imidlertid viktig at kommunen tar sitt ansvar innen f.eks avløp, forurenset grunn og forsøpling.

Gjennom arbeidet med Vanddirektivet er det utarbeidet en forvaltningsplan med et tiltaksprogram for Nordland. Tiltaksprogrammet inneholder forslag til tiltak som må gjennomføres for å nå miljømålene. Denne planen er nå under revidering.

De ulike tiltakene skal følges opp av den myndighet som har lovverk eller andre virkemidler til å gjennomføre dem. Planen lages for hele fylket, men er basert på de tiltakene som hver myndighet legger inn i databasen [vann-nett](#) på hver enkelt fjord, elv, innsjø eller grunnvann. Kommunen må dermed legge inn de tiltakene som kommunen er myndighet for. Men kommunen har også mulighet til å komme med innspill til tiltaksprogrammet når planen kommer på høring.

Bakgrunn

I Kommunestyret 17-18.12.2019 sak PS 131/19 Budsjett 2020 - økonomiplan 2020-2023, ble følgende verbalforslag vedtatt «*Rådmannen bes om å utrede og legge fram forslag til tiltaksplan for hvordan gift- og miljøskadelige stoffer i Ranfjorden kan komme inn under administrativ norm innen 2023*».

Administrasjonen forstår denne oppgaven som at det skal utarbeides et forslag til tiltaksplan for hvordan gift- og miljøskadelige stoffer i Ranfjorden kan komme inn under grenseverdiene for de ulike stoffene innen 2023.

Historikk

Indre Ranfjorden har i flere tiår blitt påvirket av utslipp fra industri-/gruvevirksomheten i Mo i Rana. Spesielt har polysykliske aromatiske hydrokarboner (PAH) og tungmetaller vært et problem. Fjorden har vært overvåket gjennom statlig program for forurensningsovervåking siden midten av 1970 årene.

Som en konsekvens av omfattende forurensning ble Tiltaksplanen for indre Ranfjorden utarbeidet i 2007. Planen var en del av oppfølgingen av Stortingsmelding nr. 12 «Rent og rikt hav» (2001-2002) og St.meld. nr. 14 «Sammen for et giftfritt miljø» (2006-2007). Tiltaksplanen omhandlet tiltak for å redusere tilførsel av tjærestoffer til fjorden slik at kostholdsrådet kunne oppheves.

Planen ble utarbeidet i samarbeid mellom Rana kommune, industribedrifter og Fylkesmannen, med Rana kommune som leder av styringsgruppen. Tiltaksplanen ble vedtatt i kommunestyret 16. juni 2007 (K-sak 22/07). Oppfølgingsansvaret var plassert hos Miljødirektoratet og Fylkesmannen i Nordland.

Fylkesmannen i Nordland fikk i 2012 oppdraget med å starte opp arbeidet med å revidere tiltaksplanen i en «Fase III». De foregående fasene omhandlet en grovkartlegging av fjordene i Nordland (2002/2003), og senere kartlegging og kildekartlegging av PAH i Ranfjorden (2005/2006). Fase III skulle bl.a. bestå av forberedelse til tiltak og synliggjøring av ansvarlige aktørers ansvar.

Etter en vurdering fra Klima- og forurensningsdirektoratet (nå Miljødirektoratet) ville Fylkesmannen i Nordland foreta nye undersøkelser av bunnsedimentene i Ranfjorden før tiltaksplanarbeidet skulle fortsette.

Miljødirektoratet ga 28. mai i 2014 pålegg om vannovervåking og i 2016 sendte de vedtak om fastsetting av intervall for vannovervåkingen for Mo industripark, Celsa Armeringsstål, Fesil Rana Metall, Glencore Manganese, Rana Gruber og Miljøteknikk Terrateam i vannforekomstene Ranfjorden, Mobekken og Tverråga.

Følgende intervaller ble vedtatt:

Ranfjorden:

- Miljøgifter i levende organismer hvert år
- Miljøgifter i sediment hvert 3. år
- Bløtbunnsfauna hvert 3. år

Mobekken:

- Miljøgifter i vann hvert år

Tverråga, Skarbekken og Råjernsmyra:

- Miljøgifter i vann hvert 6. år
- Bunndyr i Tverråga hvert 6. år

Overvåkingsprogrammet ble utarbeidet i henhold til Vannforskriften på bakgrunn av hvilke stoffer bedriftene slipper ut i Ranfjorden. Hensikten med overvåkingen er å identifisere hvorvidt bedriftenes utslipp påvirker vannforekomstens kjemiske og økologiske tilstand.

Miljøtilstanden i Ranfjorden

Norsk institutt for vannforskning (NIVA) har gjennomført overvåking i Ranfjorden i flere år på oppdrag for Mo Industripark AS, Celsa Armeringsstål AS, Elkem Rana AS, Ferroglobe Mangan Norge, Rana Gruber, Miljøteknikk Terrateam AS og Rana kommune.

Den samlede vurderingen for indre deler av Ranfjorden er i dag at fjorden har en moderat økologisk tilstand og en dårlig kjemisk tilstand. Det er kostholdsrad for skjell i denne indre delen. Nedenfor er en oppsummering av undersøkelsene de siste årene og noen tidstrender.

Miljøgifter i blåskjell

I 2019 var det overskridelse av grenseverdier for de prioritert stoffene benzo(a)pyren og fluoranten i blåskjell fra Moholmen og nord for Toraneskaia. Kjemisk tilstand for disse to stasjonene er derfor klassifisert som «ikke god». Det var ingen overskridelser av grenseverdier i blåskjell fra Bjørnbærviken. Kjemisk tilstand for denne stasjonen er derfor klassifisert som «god». Tidstrendanalyser for konsentrasjoner i blåskjell viser at det er signifikant nedadgående trender for flere PAH-forbindelser og metaller. Men konsentrasjonene av PAH-forbindelser som ble påvist i blåskjell fra Moholmen og nord for Toraneskaia var omtrent fire ganger høyere i 2019 enn i 2018.

Bløtbunnsfauna

Undersøkelsen i 2018 viste at hele Ranfjorden generelt var artsfattig. Alle bunnfaunastasjonene har blitt undersøkt minst en gang tidligere. Hovedkonklusjonen mht. bløtbunn er at utviklingen først og fremst er negativ. Det har parallelt vært en relativt betydelig økning av partikkelutslippene fra Rana Gruber. Disse økte utslippene sammenholdt med økning i sedimentets finfraksjon og reduserte innhold av organisk materiale indikerer at endringene skyldes nedslamming. NIVA konkluderer med at det først og fremst er gruveavgang som påvirker bløtbunnsfaunaen negativt.

Sedimenter

Det har skjedd en betydelig reduksjon i konsentrasjon av PAH-forbindelser i sedimentet på de fire stasjonene i overvåkingsprogrammet. De reduserte konsentrasjonene av PAH-forbindelser i sedimentene kan skyldes både lavere utslipp fra industrien og høy sedimentasjon av partikulært materiale. De påviste nivåene av PAH-forbindelser på de fire sedimentstasjonene skal ikke utgjøre noen risiko for sedimentlevende organismer.

Det har vært en nedgang i konsentrasjonen av bly, sink og kvikksølv i sedimentene

Lilafлот D 817M er et flotasjonsmiddel som Rana Gruber tidligere har brukt. Stoffet er meget giftig for vannlevende organismer, og kan forårsake uønskede langtidsvirkninger i vannmiljøet. Det var lavere konsentrasjoner av Lilafлот D817M i sedimentprøvene i 2018 enn i 2016. Rana Gruber har ikke brukt Lilafлот D817M siden 2016.

Kilder til forurensing

NIVA har i sin rapport fra 2020 (rapport l.nr. 7469-2020) vurdert kildene til forurensingen i Ranfjorden. Avsnittene nedenfor er utdrag fra deres rapport.

Hovedavløpet

Mo Industripark AS har i flere år utført kjemiske målinger av hovedavløpet fra industribedriftene som ledes ut til 30 meters dyp i fjorden.

Beregninger på bakgrunn av målingene viser at det har vært en stor reduksjon i utslipp av PAH-forbindelser, samt olje og fett fra bedriftene.

Det har vært nedadgående utslipp av bly siden 2011, og ganske stabilt nivå siden 2014. Siden 2012 har det vært en betydelig reduksjon i utslipp av kadmium. Utslippene ble redusert i perioden 2015 til 2018, men så var det en betydelig økning i 2019. Det har skjedd en jevn reduksjon i utslipp av sink til Ranfjorden. Fra 2018 til 2019 har det imidlertid vært en betydelig økning i utslipp av sink.

Andre kilder til forurensning av Ranfjorden:

- Avrenning fra forurenset grunn. Det er flere områder med forurenset grunn i Mo i Rana. Dette er områder hvor det har vært drevet industrivirksomhet. Ett eksempel er Koksverktomta.
- Avrenning fra gruver. Det er flere gruveområder i kommunen som har avrenning til Ranelva og Ranfjorden. Det har vært rike forekomster av svovel- og kobberkis, sinkblende, jernmalm og sølvholdig blyglans. Det kan nevnes at det er gamle slaggdeponier ved Mofjellet gruver og ved Bossmo gruver.
- I hele Rana er det mer enn 1600 bedrifter. Det er sannsynlig at flere av disse har utslipp av forurensende stoffer til miljøet. Det kan nevnes at det er en plastikkfabrikk, en betongfabrikk, verksteder og bensinstasjoner i nærheten av Ranelva.
- Sjøppeldeponi på Røssvoll.
- Jordbruksvirksomhet.
- Kommunale renseanlegg. Kommunale avløpsrenseanlegg har store utslipp av suspendert stoff, samt stoff med høye KOF- (kjemisk oksygenforbruk) og BOF (biologisk oksygenforbruk)- verdier. Avløpsanlegg kan også ha utslipp av miljøgifter. På www.norskeutslipp.no er det utslippsdata for i overkant av 700 renseanlegg som er bygget for å fjerne fosfor og organisk stoff. Mange av disse anleggene måler også utslipp av partikler og utvalgte tungmetaller. Det er rapportert om utslipp av arsen, bly, kadmium, kobber, kvikksølv, nikkel og sink fra renseanleggene. Avløpsbelastningen er størst i den indre delen av fjorden, med Mjølnanodden, Moskjæran og Båsmo renseanlegg som de største kildene. De to øvrige avløpsutslippene er Ytre Båsmo og Langnes (renses i slamavskillere).
- Utslipp fra båter. Dette kan bl.a. være drivstoff, gråvann og ballastvann.
- Forurensede sedimenter i den indre delen av Ranfjorden. Det er svært grunt utenfor kaiområdene innerst i Ranfjorden, og partikkelbundet materiale fra den forurensede sjøbunnen blir stadig virvlet opp av skipstrafikken.

Ranelva transporterer suspendert materiale, næringsalter og tungmetaller ut i Ranfjorden. For 2016 er det beregnet tilførsler av disse stoffene, med blant annet 3293 tonn suspendert materiale og ganske store mengder metaller.

Hva som gjøres av tiltak i dag

Det er gjort en rekke tiltak for å redusere forurensningen til Ranfjorden. Nedenfor omtale noen av disse, men kommunen sitter ikke med informasjon over alle tiltak. Oversikten er dermed ikke uttømmende.

Utslipp til Mobekken

Mobekken tilfører Ranfjorden store mengder miljøgifter, og Mobekken er også i seg selv sterkt forurenset. Forurensningen skyldes i stor grad avrenning fra industriparken og gamle deponier, samt utpumping av sigevann fra Miljøteknikk Terrateam.

På starten av 2000-tallet utførte Mo industripark etter pålegg fra Miljødirektoratet flere tiltak for å bedre tilstanden i Mobekken.

Resultatene fra overvåkingen i Mobekken tilsa at bekken ikke oppnår god kjemisk tilstand. Miljødirektoratet kunne ikke ut fra overvåkingsdata for perioden før og etter at tiltakene ble utført se at tiltakene som var blitt gjort hadde ført til en betydelig varig forbedring av miljøtilstanden i Mobekken. Miljødirektoratet mente at for at miljømålene skal kunne nås så var det nødvendig å utarbeide en tiltaksplan

I vedtak av 15. februar 2017 påla Miljødirektoratet Mo Industripark å utarbeide en tiltaksplan for Mobekken. Tiltaksplanen er utarbeidet og viser mulige tiltak for å redusere forurensning til Mobekken. Det er også synliggjort kostnader for de ulike tiltakene i rapporten.

Miljødirektoratet har som oppfølging av tiltaksvurderingen varslet og gitt pålegg om tiltak til Celsa og Mo Industripark.

Pålegg til Mo industripark omhandler følgende tiltak:

- Reparasjon og forsterking av eksisterende bekkeplastring. Frist for gjennomføring vurderes satt til 1. januar 2020.
- Forlengelse av membran forbi deponi 13 og sikring av deponiskråning. Frist for gjennomføring vurderes satt til 1. januar 2021.
- Utredning av videre kartlegging av påvirkning fra deponi 3 og Svortdalen. Frist for levering av rapport vurderes satt til 1. mai 2020.

Varsel til Celsa armeringsstål omfatter følgende tiltak:

- Vurdering av påvirkning fra aktiviteter på Skrapsaksa på Mobekken. Frist for gjennomføring er satt til 1. oktober 2020.
- Vurdering av hvordan toppdekke på deponi 1d kan bedres for å redusere vanngjennomstrømning. Frist for gjennomføring er satt til 1. januar 2021.
- Bedre vurdering av forurensningen deponi 1d bidrar med til Mobekken. Frist for gjennomføring er satt til 1. januar 2021.
- Gjennomføring av avbøtende tiltak for aktiviteter på Skrapsaksa. Frist for gjennomføring er satt til 1. oktober 2021.

Miljøteknikk Terrateam ble fulgt opp i forbindelse med revisjon av tillatelsen de hadde. De fikk vedtak om ny tillatelse etter forurensningsloven av Miljødirektoratet i brev datert 07.02.2020. Miljødirektoratet har i sitt vedtak vurdert at endringene de har gjort i tillatelsen innebærer en

innskjerping av utslippene fra deponiet sammenlignet med tidligere. Og de vurderer at den samlede belastningen for Ranfjorden vil bli lavere enn i dag, og at Miljøteknikk Terrateam sitt utslipp ikke vil føre til en forringelse av dagens vannkvalitet i Ranfjorden. De mener at med de grenseverdiene de nå har fastsatt for utslippet, vil det ikke være fare for vesentlig skade på naturmangfoldet.

De nye utslippsgrensene for metaller vil neppe være tilstrekkelig for å oppnå god tilstand i Mobekken i alle situasjoner. Det pågår flere andre tiltak og vurderinger for å bedre tilstanden i Mobekken, og Miljødirektoratet vil vurdere ytterligere tiltak for bedriftens sigevann senere.

Rana Gruber

I bedriftens tillatelse av 20. desember 2012 var det satt krav om at utslipp av suspendert stoff (SS) til Ranelva skulle reduseres ned til 50 mg per liter innen 1. april 2014. Rana Gruber har iverksatt flere tiltak for å redusere utslipp av suspendert stoff og lå i april 2014 på et snitt på 2-300 mg per liter, og i månedsskiftet juni/juli 2014 på ca. 100 mg per liter; en reduksjon på rundt 80-90 prosent i forhold til ved Miljødirektoratets tilsyn ved bedriften i juni 2013.

Konsentrasjonskravet for suspendert stoff var imidlertid ikke oppnådd og bedriften ba om en forlengelse av fristen for å nå tillatelsens krav for utslipp av suspendert stoff til Ranelva.

Miljødirektoratet ga utvidet frist til for å oppnå tillatelsens krav om utslipp av suspendert stoff til Ranelva til 1. mai 2015. Administrasjonen har ikke noe mer informasjon om dette, men det antas at Miljødirektoratet har fulgt dette opp.

Rana Gruber har installert flere slambasseng i serie og også gjennomført flere tiltak for å redusere inntrenging av rent vann inn i gruvesystemet.

Ferroglobe Mangan Norge

Ferroglobe jobber med å redusere diffuse utslipp til luft og til vann. Diffuse utslipp til luft vil også forurense vann. Miljødirektoratet har ikke pålagt spesifikke tiltak, men skriver på vannnett at utslippsgrensene vil reduseres på sikt og bedriften må gjøre tiltak. I følge Miljødirektoratet har de alt redusert PAH-utslippene betydelig

Koksverktomta

Det tidligere koksverket ved Koksverktomta har vært en stor kilde til av forurensning til Ranfjorden. Koksverktomta ligger i nærheten til Rana Gruber og Ranfjorden.

Grunnen rundt koksverket var tidligere sterkt forurenset med PAH. Forurensningen er ryddet og arbeidene ferdigstilt i 2006. Dette har redusert utlekking og tilførsler av forurensning fra land til Ranfjorden.

Avløp

Hovedplan avløp og vannmiljø er den overordnede planen for avløpsvirksomheten og avløpsvannets påvirkning på vannmiljøet. Planen gir en beskrivelse av status for sektoren i Rana Kommune, hvordan det skal arbeides for å oppfylle konkrete krav i lover og forskrifter og generell oppnåelse av de mål som er satt i perioden. Hovedplanen gjelder for perioden 2017-2030. For å nå målene, samt oppfylle eksisterende og fremtidige krav er det både startet og planlagt en rekke større tiltak i perioden 2017 til 2030.

Kommunen har også trappet opp arbeidet med små avløpsanlegg (bolighus, hytter og næringsvirksomhet som ikke er tilknyttet kommunalt avløp) i kommunen. Når kommunen har oversikt over alle avløpsanleggene skal det vurderes hvilken tilstand de enkelte avløpsanleggene er i og om de tilfredsstiller dagens krav til rensing.

Mudring av forurensede masser

Ranfjorden er et av de prioriterte områdene i arbeidet med forurenset sjøbunn jf. St. meld. nr. 14, 2016-2007. Forurensningstilstanden til sjøbunnen i Ranfjorden har vært undersøkt og risikovurdert i 2006, 2012 og 2013 for å utrede behovet for opprydding i forurenset sjøbunn. Utgiftene til disse undersøkelsene ble finansiert av Miljødirektoratet sammen med lokal industri og Rana kommune.

Undersøkelsene viste at sedimentene i Ranfjorden er sterkt forurenset av tungmetaller og PAH, og at det er behov for oppryddingstiltak i flere delområder. Det er store pågående utslipp av PAH fra aktiv industri til Ranfjorden, men sjøbunnen er også preget av gammel forurensning fra industrivirksomhet som nå er nedlagt.

I forbindelse med Kystverkets arbeid med en mudring av masser utenfor Toraneskaia, etablerte administrasjonen en arbeidsgruppe for å utrede muligheten for å få gjennomført ytterligere mudring av forurensede sedimenter i Ranfjorden.

Men Miljødirektoratet har konkludert med at før det blir aktuelt å rydde opp i forurensede masser så må industriutslippene og forurensningen reduseres. Hvis utslippene fortsetter vil det igjen forurense sjøbunnen etter mudringen.

En ny nasjonal transportplan som skal gå fra 2022 til 2023 har vært på høring. Kystverket har prioritert utbedring i Rana i første halvdel av perioden. Farledsarbeidet handler om å mudre opp utenfor Toraneskaia og mudre farleden inn til den kommende dypvannskaia. Her skal det tas opp forurensede masser, som så skal legges i et sikkert deponi inne i den nye dypvannskaia. Planen er å ta opp 40.000 kubikk forurensede sjøbunn. En slipper da at store båter på besøk i havna virvler opp gamle miljøsynder. Selv om det ikke blir en miljømudring i hele fjorden så vil dette vil være et veldig viktig tiltak å få på plass for å redusere forurensningen i fjorden.

Myndighet til å gjøre tiltak

Hvem som har myndighet til å gjøre eller pålegge tiltak for å forhindre eller redusere forurensning til fjorden er komplekst. Nedenfor er det forsøkt å samle en oversikt over hva de ulike sektormyndighetene har ansvar og myndighet til. Oversikten er basert på veilederen «Virkemidler og tiltak i vannforvaltningen» datert 31.08.2020. For mer utfyllende informasjon kan veilederen leses [her](#).

Tema	Miljødirektoratet	Fylkesmannen	Kommunen
Industri og gruver	Miljødirektoratet er myndighet for og gir	Fylkesmannen er myndighet for og gir	

	tillatelse til de største industrivirksomhetene. Det omfatter, røsting av malm, jern- og stålproduksjon, ferrometallindustri, støperier, metall- og mineralindustri, kjemisk industri, produksjon av papirmasse og treforedling over en viss størrelse, garverier, overflatebehandling, produksjon av karbon og anlegg som brukes til forskning.	tillatelse til følgende bransjer: fôrproduksjon, kjemisk industri, mineralsk industri, næringsmiddelindustri, produksjon av metallvarer (med unntak av virksomhetene som omfattes av forurensningsforskriftens kap. 28 og 29), treforedling og trebearbeiding.	
Forurenset grunn	Miljødirektoratet er ansvarlig myndighet for alle grunnforurensningsaker som ikke er særskilt delegert fylkesmannen eller kommunene. Miljødirektoratet kan pålegge undersøkelser og oppryddingstiltak etter forurensningsloven § 51 om pålegg om undersøkelse og § 7 om plikt til å unngå forurensing. Miljødirektoratet kan etter særskilte bestemmelser delegere og løfte enkeltsaker.	Fylkesmannen er delegert myndighet for spesifikke bransjer, eksempelvis deponier, galvano, skipsverft og lufthavner. Fylkesmannen kan også delegeres myndighet for enkeltsaker. For delegerte myndighetsområder, kan fylkesmannen pålegge undersøkelser og opprydding etter forurensningsloven § 51 og § 7	Kommunen er forurensningsmyndighet for planlagte terrenginngrep og bygge- og gravesaker der det foreligger mistanke om forurensning i grunnen, etter forurensningsforskriften kapittel 2. Kommunen skal behandle og følge opp tiltaksplanen om forurenset grunn, jmfør § 2–8 om godkjenning av tiltaksplan. Kommunen har også myndighet etter forurensningsloven § 28 forbud mot forsøpling, der avfall kan være til skade eller ulempe for miljøet.
Forurenset sjøbunn	Miljødirektoratet har ansvar for å følge opp handlingsplanen for opprydding i forurenset	Fylkesmannen er i rundskriv T-3/12 punkt 2.6 blitt delegert forurensningsmyndighet	Kommunene kan være tiltakshaver for opprydding i forurenset sjøbunn i

	<p>sjøbunn, og er i utgangspunktet også rette myndighet i enkeltsaker om opprydding i forurenset sjøbunn. Videre har Miljødirektoratet ansvar for å være pådriver i saker som skal vurderes med tanke på opprydding, også i saker der Fylkesmannen er myndighet. "Forurensar betaler prinsippet" gjelder. Miljødirektoratet har også ansvar for å bidra med del-finansiering av tiltak der den ansvarlige ikke kan identifiseres eller ikke er betalingsdyktig.</p> <p>Miljødirektoratet kan i særlig krevende saker der Fylkesmannen i utgangspunktet er myndighet, løfte saken opp til behandling i første instans i Miljødirektoratet.</p>	<p>for forurenset sjøbunn som kan knyttes til skipsverft. I kraft av denne delegerte myndigheten har Fylkesmannen ansvar for å følge opp forurenset sjøbunn ved ca. 100 prioriterte skipsverft langs kysten.</p>	<p>havneområder. I den forbindelse både koordinerer og drifter kommunen prosessen med å få på plass et beslutningsgrunnlag for opprydding i forurenset sjøbunn, og sørger for den praktiske gjennomføringen av oppryddingen. I områder der Kystverket skal gjennomføre farledsutdyping er det ofte nært samarbeid mellom kommunens oppryddingsprosjekt og Kystverket, i noen tilfeller blir prosjektene slått sammen.</p>
Avløp		<p>Fylkesmannen er forurensningsmyndighet og behandler søknader om utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser, dersom utslippet er større enn 2.000 personekvivalenter ved utslipp til ferskvann eller elvemunning, eller større enn 10.000 personekvivalenter ved utslipp til sjø.</p>	<p>Kommunen er forurensningsmyndighet og gir utslippstillatelse for mindre tettbebyggelser (mindre enn 2.000 personekvivalenter til ferskvann eller elvemunning, eller mindre enn 10.000 personekvivalenter ved utslipp til sjø).</p>

Vanndirektivet og vannforskriften

Vannforskriften er gjennomføringen av EUs vanddirektiv i norsk regelverk.

Vannforskriften setter miljømål med frister for alt vann i Norge, angir organiseringen av vannforvaltningen, og beskriver arbeidet med kunnskapsgrunnlaget og regionale vannforvaltningsplaner og tiltaksprogrammer.

Vannforvaltningen forutsetter samordning på tvers av sektormyndigheter og nivåer, slik at alle påvirkninger og miljøtiltak innenfor hvert nedbørfelt kan sees i sammenheng. Hjemlene for miljøtiltak som må gjennomføres for å oppfylle miljømålene er fastsatt i de relevante sektorenes gjeldende regelverk.

Et viktig formål med vannforskriften er å sikre en mer helhetlig og økosystembasert vannforvaltning i Norge ved utarbeiding og oppdatering av helhetlige og kunnskapsbaserte regionale vannforvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogrammer.

Vannforvaltningsplanene og tiltaksprogrammet er laget for hver region (Ranfjorden ligger i vannregion Nordland) og gjeldende plan gjelder for årene 2016 - 2021. Tiltaksprogrammet inneholder forslag til tiltak for å beskytte, forbedre og restaurere elver, innsjøer og kystvann, slik at målene om godt vannmiljø kan nås. De ulike tiltakene skal følges opp av den myndigheten som har lovverk eller andre virkemidler til å gjennomføre dem, dette kan være kommuner, regionale eller statlige myndigheter.

Forvaltningsplanen og tiltaksprogrammene skal oppdateres hvert 6. år. Gjeldende plan er dermed nå under revisjon og skal gjelde fra 2022 til 2027. Alle sektormyndigheter arbeider dermed nå med å foreslå nye tiltak som skal inn i denne planen. Planen kommer på høring 1. mars til 31.mai 2021 og kommunen har da mulighet til å komme med innspill.

Vurdering/konklusjon

Med bakgrunn i følgende punkt vurderer administrasjonen at det ikke er behov for å utarbeide en ny tiltaksplan for Ranfjorden i regi av kommunen:

- Det eksisterer en tiltaksplan for indre Ranfjorden fra 2007 og en for Mobekken fra 2018.

- Det pågår en overvåking for å avklare kilder til forurensning og miljømyndigheter følger dette opp.
- Forvaltningsplan med tiltaksprogram for vannregion Nordland er under revidering.
- Kommunen har ikke myndighet til å pålegge tiltak på de store bedriftene med utslipp til fjorden.

Kommunen kan gjennom vannområdekoordinatoren for Ranfjorden vannområde ta initiativ til å opprette en fjordgruppe, slik som styringsgruppen som ble dannet under arbeidet med Tiltaksplan for Indre Ranfjorden. Formålet med en slik gruppe kan være å jevnlig samle bedriftene, kommunen, Fylkesmannen og miljødirektoratet, for å få en helhetlig og oppdatert oversikt over resultat fra undersøkelser og hvilke tiltak som gjøres eller planlegges. Dette kan kanskje også gi et bedre grunnlag for samordning mellom bedrifter.